

Rész és egész

Majoros Áron Zsolt szobrai a Múcsarnokban

A XX. századi művészet történetében éppen a szobrászat volt az a műfaj, amelyik a legnagyobb változáson, sőt, alapvető metamorfózison ment keresztül. A szobrászat fogalma és határai olyannyira kitágultak, hogy a műfaj látványosan felszámolta önmagát. Míg évezredekkel keresztül a mintázás vagy faragás eszközével próbálta feltérképezni tér és tömeg viszonyát, addig a XX. század végére definíciója a következő lett: „Szobor az, amit alkotója annak tekint.” A szobrászat fogalmáról szóló polémia egyfajta végpontjának tekinthető Rosalind Krauss paradigmaváltó tanulmánya,¹ amely nemcsak amellett érvel, hogy „a szobrászat csupán egyetlen fogalom egy olyan terület perifériáján, amelyen más, eltérően strukturált lehetőségek is vannak”, hanem a szobrot úgy határozza meg, mint „tisztá negatívítást”, a „kizárások kombinációját”, tehát a szobrászat kiterjesztett mezején egy teljesen intermedialis fogalmat találunk. Bár a posztmodern idők elmúltak, a szobrászat feladata, szerepe és jelentése egyfelől drasztikusan megváltozott, másfelől végletesen polarizálódott. Ha a mai magyarországi szobrászatot kellene tendenciák szerint bemutatni, bizonyára azt mondanánk: sokszínű, azonban észre kell vennünk, hogy a „reneszánszát élő” hazai emlékműplasztika vagy a minimalista, konceptuális megközelítés mellett már legalább másfél évtizede körvonalazódik egy olyan „újfiguratív” szobrászgeneráció, amelynek tagjai tudatosan fordulnak a szobrászat organikus-figuratív hagyományaihoz, miközben tökéletesen feltérképezték a műfaj XX. századi alapvető paradigmaváltását. Olyan alkotókról van szó, akik felismerték, hogy a szobrászat túlságosan anyagfüggő, és nem elég flexibilis ahhoz, hogy teljesen függetlenné váljon a matériától, ugyanakkor a szobrászat önmagára vonatkoztatott, ontológiai kérdései, mint a statika, a tér és tömeg, a ritmus, illetve a fény felületképző szerepe továbbra is rengeteg kiaknázható lehetőséget nyújthatnak. A XX. század nagy művészeti vívmányainak – az absztrakció, a konceptualitás vagy a mindent idézőjelbe tévő posztmodern – tanulságai és eredményei pedig beépíthetők, átértékelhetők, valamint új kontextusba helyezhetők.

A fentiek fényében tűnik izgalmas és vitaindító kiállításnak a Múcsarnokban megrendezett *Súlypontok* című

kiállítás,² ahol hat kortárs szobrász mutatta be legfrissebb alkotásait egy-egy teremben. A kiállítók szobrászi felfogásának közös metszete az emberi alak vagy egy organikus tapasztalat feldolgozása, illetve egy olyan, kortárs nézőpontú plasztikai álláspont felvállalása, amely a szobrászat nagy hagyományai mentén határozza meg magát. A tér adottságai pedig lehetőséget teremtenek, hogy az egyéni kiállítások dialógust kezdeményezzenek egymással; felfedve azt a jelenséget, hogy milyen közös vagy épp eltérő szemlélettel lehet meghatározni az „új figurativitás” szobrászati praxisát. Ugyanakkor felvetődik a szintén adekvát kérdés: hogyan lehet a technológia robbanásszerű fejlődésének korában, az iparilag előállítható, valóságghű „reprodukciók” tengerében a hagyományos kézműves megmunkálás érvényességét megtalálni. Illetve a szobrászat toposza, az emberi test reprezentációja milyen (új) értelmezési mezőket tartogat a jelenkor vizuális kultúrájának keretrendszerében?

Majoros Áron Zsolt,
Metszet III.,
2023,
Múcsarnok,
Budapest
Fotó: Egressy Orsolya

¹ KRAUSS, Rosalind E.: *A szobrászat kiterjesztett tere*. Ford. BECK András = *Enigma*, 1999, 20–21. sz., 96–105.

² *Súlypontok – A megjelenítés határai a kortárs szobrászatban*. 2023. március 24. – június 25., Budapest, Múcsarnok. Kiállító művészek: Farkas-Pap Éva, Gálhidy Péter, Majoros Áron Zsolt, Menasági Péter, Polgár Botond, Yengjibarian Mamikon.

cius 24. – június 25., Budapest, Múcsarnok. Kiállító művészek: Farkas-Pap Éva, Gálhidy Péter, Majoros Áron Zsolt, Menasági Péter, Polgár Botond, Yengjibarian Mamikon.

A Múcsarnok templomi alaprajzának kiemelt helyszíne az eredetileg is a szoborcarnok funkciót betöltő apszis, amely nemcsak az épület fő tengelyét és annak végpontját jelöli ki, hanem esztétikai és vizuális szempontból is az épület lehangsúlyosabb tere. E félköríves helyszínen rendezték meg Majoros Áron Zsolt *Kontempláció* című kiállítását, Rockenbauer Zoltán kurátori irányítása mellett.

A sokszínű műfajú válogatás jól reprezentálja Majoros Áron Zsolt szobrászati szemléletét, amelyet három főbb fogalommal lehet jellemezni: transzparencia, transzcendencia és test. Egymástól résnyi távolságot tartó fém-szeletekből épülő, üreges szobrai tizenöt éves autonóm szobrászati tevékenységének védjegyévé váltak, azonban a múcsarnoki kiállítás válogatása jó érzékkel mutat rá, hogy Majoros plasztikai repertoárja e technikánál jóval szélesebb spektrumot ölel fel.

A kiállítás fókuszpontjába került monumentális méretű, 2023-ban készített *Katekézis* című szobor egyfajta összegzésként is tekinthető. A sarkán ülő, fejét az égnek emelő nőalak talán imádkozik vagy medítál. Az anonim nőalak zártsága kívülállásról, magányról és átszellemültségről tanúskodik, azonban amikor a néző körbejárja a szobrot, minden lépésével és mozdulatával a térbeli plasztika újabb és újabb aspektusát fedezheti fel: az egymástól eltávolított fémggyűrűk interferenciája olykor testtelenné, szinte áttetszővé teszi a figurát, amely máskor – szintén a megfigyelő helyzetétől függően – súlyos zárt tömegként van jelen. Mindez időben és térben is a befogadó éppen aktuális nézőpontjától függ.

Majoros Áron Zsolt hosszas kísérletezés után jutott el az üreges fémggyűrűkből épített szobrokig, tudatosan keresve a tartalomhoz leginkább megfelelő formát: „Már az egyetemen foglalkoztatott, hogy ne csak a plasztika felületét »dolgozzam meg«, valami más megoldást kerestem, olyan emberábrázolást, ami a személyiség teljes valóját képes megmutatni. Így jutottam el odáig, hogy az ember egy szobrász számára sem pusztán a test, hanem a test, a lélek és a szellem együttese. Ezt az egységet kell valamilyen módon megfogalmazni.”³ A test, a lélek és a szellem egységét vagy különválását héjszerű vagy rétegekből álló szerkezetként való leképezését egymástól nagyon messzi forrásvidékek ihlették: tömegformálás tekintetében az óegyiptomi, archaikus görög és etruszk szobrászat tanulságát, másfelől a layert mint a digitális kultúra alapmodulját emelte be szobrászatába. A technológiából ismert vizuális képalkotó rendszerekben (például MRI) rejlő művészeti-esztétikai lehetőségek azonban Majoros mű-

vészetében professzionális, de minden esetben hagyományos, azaz kézi anyagmegmunkálással nyerik el végső formájukat. Munkamódszere többlépcsős: a szobrot először élő modell után faragja ki hungarocelltömbökből, amelyet egycentiméteres lapokra szeletel, majd az így létrejött rétegeket átrajzolja a fémlapra, amelyből kézi vagy gépi plazmavágóval gyűrűket vág ki. E rétegekből egycentis távtartókkal elválasztott üreges struktúrát épít, amelynek legfőbb sajátossága, hogy magába ereszti a fényt. A változó fényviszonyok és a fémggyűrűk szigorúan felépülő, hálós rendszere hozza létre optikailag azt a vibráló Moiré-hatást, amellyel a plasztikának éppen a tömege válik viszonylagossá. E fémszobrok jellegét az átláthatóság és tömörség, a hiány és az egész, illetve az ebből fakadó – olykor ambivalens – téri viszonylatok határozzák meg. Fémből készült, függőleges vagy vízszintes gyűrűkből épülő rétegszobrainak egy csoportja kifejezetten klasszikus ihletettséggel: szimmetrikus és statikus formálás jellemzi őket, alanyai pedig karakter nélküli, arctalan és egyéniségüktől megfosztott „tömegemberek”, akik időtlen monumentumokként beszélnek az emberi létezés egyetemes kérdéseiről (*Korlát*, 2019; *Kontempláció II.*, 2021; *Koncentráció*, 2019; *Nő*, 2015).

Majoros művészete azonban jóval konkrétabb kortárs jelenségeket is tárgyal. A 2016-os *Szóródás* és a 2017-es *Gyűjtemény* című művei különböző nagyságú fémmérmékből formázzák meg a női alakot, az előbbi egy porszívót tart, az utóbbi pedig egy hűtőszekrénynek támaszkodik. A tradicionális női szerepben megjelenő, háztartási munkát végző, apró fémpixelekkel álló alakok végül feloldódnak tevékenységükben: egyikük felporszívózza önmaga alkotóelemeit, másikuk testének fémmérméi pedig a hűtőhöz tapadnak. Majoros e művei a kiállítás leginkább aktív és dinamikus szerepben megfogalmazott figurái.

Atipikus műként van jelen a kiállításon, mégsem társaltan Majoros alkotói praxisában a 2019-ben, sárga kompozitból készített *Hatás* című testöntvény, amely nemcsak az üveglapra fektetett női alak testének deformálódását és az ebből fakadó plasztikai feszültséget dolgozza fel, hanem izgalmas párbeszédbe elegyedik a Múcsarnok apszisának két szomszédos kiállítójával, Polgár Botond üvegmedencébe zárt *Halott Vénuszával* és Menasági Péter *Zuhanás, amiben állni kell* című monumentális installációjával. Mindhárom alkotás az emberi test és lélek bezártságának, az ideákkal való leszámolás eljövételének manifesztuma: olyan plasztikai alkotások, ahol az emberi test, mint a humanizmus etalonja, egy szigorú geometrikus keretrendszer fogságába kerül. Nem mellesleg pedig ön-

³ DITZENDY Attila: *Ilyenek Majoros Áron Zsolt tömegember prototípusai* [Interjú MAJOROS Áron Zsolttal] = *Magyar Nemzet*, 2020. október 16.

<https://magyarnemzet.hu/kultura/2020/10/ilyenek-majoros-aron-zsolt-tomegember-prototipusai>

MAJOROS Áron Zsolt
Kontempláció | Contemplation

Majoros Áron
Zsolt,
Kontempláció,
2023,
Műcsarnok,
Budapest
Fotó: Egressy
Orsolya

elemző módon kérdeznék rá a szobrászat kortárs szerepére; a figurális plasztika instabil helyzetére.

Majoros művészetének létezik egy „poposabb”, kísérletező iránya is, amely párhuzamosan fut a fémszeletekből készült szobraival. Korábban nem használt anyagként bukkan fel *Percepciók* című (2021) sorozatán a színezett üveg, ahol a transzparencia a felhasznált matéria alapvető sajátosságából fakad. A fémrudakra illesztett törekeny, színes üvegöntvények női félprofilokat ábrázolnak, első ránézésre úgy tűnik, mintha hatalmas nyalókákat formáznának. Ennek kapcsán érdemes kitérni Majoros szobrászatának társadalomkritikus aspektusára; ahogyan a klaszikus formavilágú fémgyűrűs szobrai az emberi létezés univerzális kérdéseire kísérlelnek meg reflektálni, a *Percepciók*-sorozat a közösségi média kortárs virtuális világának ambivalenciájára hívja fel a figyelmet. Bár az üvegarcokhoz nem lehet személyiséget vagy karaktert kötni, törekenységük, „fogyaszthatóságuk” és efemességük a kérszéletű virtuális hírnév lenyomatai. Majoros kísérleteinek egyik izgalmas iránya a szobrászat és grafika határterületeinek feltérképezése, amely leginkább hullámos fogazatú fűrészlapból készült reliefjein bontakozik ki. 2015-től készít ilyen típusú alkotásokat, ahol a fűrészpenge mint „talált tárgy”, a végtelen plasztikai kreativitás alapanyagaként manifesztálódik. Az egymás mögé helyezett hullámos fűrészlapok a tájat idéző, perspektivikus hatású téri struktúrát hoznak létre, miközben a pengék egy-egy szegmensét minimális szobrászi beavatkozással különböző tárgyak és táji elemek sziluettjévé alakítja. A használati tárgyban (fűrészpenge) rejlő tág asszociációs lehetőségeket messzemenően kihasználva éppen az éles objektum

agresszív konnotációit szelídíti meg: kompozícióin a hegyes acélfogak inkább lankás földbuckáknak vagy lágy hullámoknak tűnnek. A minimális szobrászi beavatkozás ismét nagy teret enged a néző fantáziájának és egyéni szempontú interpretációs lehetőségeinek. Ahogyan a *Katekézis* és a többi, fémgyűrűs szerkezettel felépülő szobor, akkor teljesíti funkcióját mint meditatív tárgy, ha a befogadó folyamatos mozgása révén térképezi fel e szobrok komplex struktúráját, a nyitottság és zártág viszonylagosságát, úgy az acélképek is apellálnak a befogadó szellemi partnerségére. Majoros úgy emeli be alapvetően tradicionális szemléletű szobrászatába az interaktivitást, hogy közben műveinek és a nézőnek is csorbítatlan marad az integritása.

Majoros művészetének egy további fontos összetevője a (kulturális vagy pop-kulturális) idézet alkalmazása. Míg például a – kiállításon nem szereplő – *Lélektartó* (2014) a világhírű svéd bútormárka stílusában mutatja fel az összeszerelhető, instant lélek-polc ironikus koncepcióját, addig az *Emberöltő I–II.* (2021) című munka hordozójára, egy százhusz éves tölgyhártya vékony szeletére égetett vitruviusi figura nemcsak Leonardo da Vinci híres rajzát parafrázeálja, hanem Majoros saját szobrászati geneziséről, a fával mint anyaggal való kapcsolatáról is összegző vallomást nyújt.

Majoros Áron Zsolt a mai magyar szobrászat közep-nemzedékének prominens alkotójaként emblematisz vizuális formanyelvet dolgozott ki, amelynek középpontjában az antropomorf idea áll, azonban technikai, stílis és koncepcionális szinten is folyamatosan kísérletező, (ön)reflexív, az emberi alakot újraértelmező, illetve a téma kortárs kontextusát felkutató szemlélettel alkot.

Majoros Áron
Zsolt,
Kontempláció,
2023,
Műcsarnok,
Budapest
Fotó: Egressy
Orsolya

